

Huvudman

Västerås kommun
Andreas.Hultin@vasteras.se

Ärendet

Tillsyn av Hahrska gymnasiet i Västerås kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast **måndag den 16 oktober 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande extra anpassningar och särskilt stöd, arbetet mot kränkande behandling och betygsättning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag som ovan skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Västerås kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Västerås kommun ska vidta följande åtgärder

Extra anpassningar och särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle informera samtliga lärare, inklusive vikarier och nyanställda lärare, om skollagens bestämmelser om extra anpassningar. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 5 § skollagen).
2. Se till att de elever som har identifierats vara i behov av extra anpassningar ges sådant stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen. Rektorn ska

följa upp och dokumentera vilka elever som är i behov av extra anpassningar samt vilka elever som ges sådana. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 5 § skollagen).

3. Se till att det av samtliga åtgärdsprogram framgår det faktiska behov av särskilt stöd som en utredning visar att en elev har samt de konkreta åtgärder som enligt utredningen behövs för att tillgodose detta behov (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).
4. Se till att det av samtliga åtgärdsprogram framgår när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Samtliga åtgärdsprogram ska avidentifieras (namn och personnummer) och ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).

Kränkande behandling

1. Se till att vid minst ett tillfälle informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om skyldigheten att anmäla till skolans rektor vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har lämnats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket samt 6 kap. 10 § skollagen).
2. Se till att vid minst ett tillfälle informera rektor om skollagens bestämmelser om skyldigheten att anmäla till huvudmannen vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har lämnats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket samt 6 kap. 10 § skollagen).

Betygsättning

1. Se till att samtliga beslut om betyg fattas i enlighet med skolförfattningarna. Det innebär att beslutet fattas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas tillsammans med en lärare som är legitimerad, vid alla fall där den lärare som bedrivit undervisningen inte har lärarlegitimation och det inte heller föreligger en sådan undantagsbestämmelse som innebär att personen får sätta betyg självständigt. Båda lärarna ska då signera i betygs katalogen. Kommer den undervisande läraren och den behöriga läraren inte överens är det den legitimerade läraren som fattar beslut, under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget

beslutas av rektorn. Huvudmannens redovisning ska omfatta en redogörelse för hur rektorn skapar förutsättningar för hur beslut om betygs fattas i enlighet enligt skolförfattningarna. (3 kap. 16 § skollagen samt 8 kap. 1 a–1 d §§ gymnasieförordningen [2010:2039]).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser trygghet och studiero samt garanterad undervisningstid.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:3676) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Hahrska gymnasiet i Västerås kommun under våren 2023.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Hahrska gymnasiet följer gällande bestämmelser för det som tillsynats inom områdena extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero, kränkande behandling, garanterad undervisningstid och betygsättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 18 april och den 2 maj 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. betygs kataloger och åtgärdsprogram. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Lärare i yrkesämnena uppger att lärare inte alltid hinner med att ge alla elever de extra anpassningar som de behöver. Elevhälsan uppger att vissa lärare inte ger elever de extra anpassningar som de är i behov av och som skolan har bestämt att de ska få. Elevhälsan framhåller att det främst är yrkeslärare som inte ger extra anpassningar till elever som behöver det. Exempel på anpassningar som ska ges till vissa elever och som inte ges, enligt elevhälsan, är regelbundna pauser och uppföljningar samt förtydligande genomgångar med lärare. Av rektorsintervjun framgår att även rektor uppfattar att det finns elever på skolan som inte ges de extra anpassningar som de är i behov av i alla ämnen som de behöver extra anpassningar i. Rektorn förklarar att det till överhängande del är lärare som saknar pedagogisk utbildning som inte ger de extra anpassningar som eleverna är i behov av.

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

En lärare uppger att åtgärdsprogrammen följs upp. En annan lärare uppger att hen inte vet i vilken utsträckning åtgärdsprogrammen följs upp. En lärare säger att det är otydligt vem som ansvarar för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen och uppger att åtgärdsprogrammen för hans elever inte följs upp. Rektor uppger att ansvaret för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen ligger på specialpedagogen och mentor tillsammans men att skolan för närvarande inte har någon specialpedagog. Rektor uppger också att mentor ska initiera uppföljning och utvärdering men att mentorerna har varit olika bra på det.

Skolinspektionen har granskat samtliga aktiva åtgärdsprogram för eleverna på Hahriska gymnasiet. I flera åtgärdsprogram står det under rubriken "Behov av särskilt stöd" endast att eleven rekommenderas att gå på studietiden eller att eleven har fortsatt stöd av "Vegas". Av intervjuer med personal framgår att Vegas är en mindre undervisningsgrupp främst för elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. I flera av dessa elevers åtgärdsprogram står det ingenting alls under rubriken "Åtgärder". Det saknas även information om vilka ämnen som innefattas i det särskilda stödet. Samtliga åtgärdsprogram saknar vidare uppgift om vem som är ansvarig för uppföljning av åtgärdsprogrammet samt datum för när uppföljning av åtgärdsprogrammet ska ske. Av åtgärdsprogrammen framgår dock vem som är ansvarig för utvärdering av åtgärdsprogrammet samt när utvärdering ska ske. I flera åtgärdsprogram framgår att det är specialpedagogen som har slutat på skolan som är ansvarig för uppföljning av åtgärdsprogrammen.

Rättslig reglering

Extra anpassningar

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Enligt 3 kap 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar

Av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan samt rektor framgår att vissa elever på skolan inte får de extra anpassningar som de är i behov av. Skolinspektionen bedömer att det därmed finns brister i arbetet med extra anpassningar på Hahrska gymnasiet.

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Av flera åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår inte vilket stödbehov eleven har eller vilket stöd eleven får. Exempelvis kan man inte av åtgärdsprogrammen utläsa i vilka ämnen eleven har svårigheter, vad svårigheterna består av eller i vilka ämnen som eleven får särskilt stöd. Samtliga aktiva åtgärdsprogram saknar uppgift om vem som är ansvarig för uppföljning av åtgärderna och när uppföljning ska ske. Det framgår också av utredningen att det framstår som otydligt för lärare att det är elevens mentor som har ansvar för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen. Att så är fallet framgår inte heller av flera av åtgärdsprogrammen. Skolinspektionen bedömer därför att det finns brister i arbetet med särskilt stöd på Hahrska gymnasiet.

Kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Ingen av de intervjuade eleverna säger sig känna till elever som har blivit utsatta för kränkande behandling. Vissa elever uppger att det finns lärare som "tjafsar" tillbaka när elever "tjafsar" med dem. Lärare, representanter för elevhälsan och

rektor uppger att det förekommer att elever kränker varandra samt att det förekommit att elever blivit kränkta av lärare.

Två lärare uppger att man, för det mesta, anmäler kränkningar som man får kännedom om till rektor. Två lärare i en annan intervjugrupp säger att enstaka händelser mellan elever som kan redas ut på plats inte anmäls vidare till rektor men om det händer igen så anmäls det till rektorn. En av lärarna tillägger att större incidenter alltid anmäls till rektor. Rektor uppger att mindre allvarliga kränkningar som anmäls till henne inte anmäls vidare till huvudmannen; om det har räckt att tillrättvisa elever har händelserna dokumenterats men rektorn har inte anmält händelsen vidare till huvudmannen.

Rättslig reglering

Enligt 6 kap. 5 § skollagen ansvarar huvudmannen för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i 6 kap. skollagen, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Enligt 6 kap 10 § 1 st. skollagen har en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten en skyldighet att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Hahrska gymnasiet brister i sitt arbete mot kränkande behandling. Av de redovisade omständigheterna framgår att personal inte alltid anmäler då de får kännedom om att en elev anses sig ha blivit utsatt för kränkande behandling samt att rektor inte alltid anmäler till huvudmannen när hon får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling.

Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn eller anmäls vidare till huvudmannen.

Betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

En lärare på skolan uppger att obehöriga lärare sätter betyg själva i yrkesämnen. Skolinspektionen har tagit del av skriftlig information från skolan av vilken det framgår vilken personal på skolan som har lärarlegitimation och vilken personal som saknar sådan legitimation samt vilka som är visstidsanställda som lärare och

vilka som är tillsvidareanställda. Vidare har Skolinspektionen granskat betygs kataloger av vilka det framgår att flertalet betyg har skrivits under endast av visstidsanställd lärare utan lärarlegitimation.

Rättslig reglering

Enligt 3 kap. 16 § skollagen ska betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas och, om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Av 8 kap. 1 c § gymnasieförordningen följer att lärare som är anställda för att bedriva undervisning i ett yrkesämne och som anställts utan tidsbegränsning, i enlighet med reglerna för detta, får sätta betyg självmant.

Skolinspektionens bedömning

Det är genom utredningen i ärendet visat att visstidsanställda lärare utan lärarlegitimation sätter betyg självmant vilket utgör en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Västerås kommuns verksamhet vid Hahrska gymnasiet uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra anpassningar och särskilt stöd, arbetet mot kränkande behandling samt betygsättning. Det finns därför skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Trygghet

Skolinspektionen har intervjuat elever från samtliga av skolans program. Ingen av de intervjuade eleverna uppger att de känner sig otrygga på skolan eller att de känner till elever som känner sig otrygga.

En lärare uppger att hen tror att många elever känner sig otrygga på grund av att de är ovana vid skolans nya lokaler för att de reagerar negativt till förändring. Ingen annan orsak till otrygghet har lyfts fram av lärarna och inga andra lärare har uppgett att elever upplever otrygghet. Representanterna för elevhälsan uppger att

de flesta eleverna på skolan är trygga och rektor uppger att tryggheten är bättre nu än den varit tidigare samt att elevernas vårdnadshavare verkar nöjda vad avser tryggheten på skolan.

Studiero

I den intervjugrupp som består av elever som läser år 3 uppger samtliga elever att det brukar gå bra att koncentrera sig på uppgifterna i skolan och att det inte är sämre studiero på någon specifik lektion. I den intervjugrupp som består av elever som läser år 1 och 2 uppger vissa elever att det brukar gå bra att koncentrera sig på lektionerna medan andra uppger att det kan bli stökigt och svårt att koncentrera sig när de har teoretiska lektioner i helklass.

Lärare, representanter för elevhälsan och rektor beskriver att studieron varierar mellan klasser, program och lektioner men att studieron varit bättre under vårterminen 2023 än den var under höstterminen 2022. Flera lärare uppger att det generellt är sämre studiero under år 1 än övriga år. Lärare beskriver att de arbetar aktivt för att främja studieron i grupper där det förekommit problem till exempel genom att vid behov ta ut elever och prata med dem eller ha klassrumsplaceringar vilket förbättrat studieron i en klass som läser år 1.

Rektor beskriver att det var sämre studiero under föregående termin när de som läser år 1 var nya på skolan men att studieron därefter förbättrats. Rektor uppger att de delade på en del grupper för att få till en bättre studiero i grupper där det inte fungerat. Rektor uppger vidare att man arbetar med att stärka lärarnas trygghet i ledarrollen. Lärare beskriver att de fått utvisa elever. Lärare och rektor uppger att det förekommer att elever får muntliga varningar av rektor. Rektor beskriver att det första steget vid störande beteende är muntlig varning, att nästa steg blir skriftlig varning och att man i sista hand stänger av elever. Rektor förklarar vidare att hon både utdelat skriftliga varningar och stängt av elever samt att alla skriftliga varningar går vidare till huvudman. Som exempel på när hon stängt av elever nämner rektor att hon gjort det när en elev mordhotat en lärare och när en elev kastat glas från övervåningen på skolan.

Skolinspektionens utredare har besökt 17 lektioner och inte uppfattat att ljudnivån varit hög på någon lektion. Vidare har Skolinspektionens utredare, under alla observerade lektioner utom en, uppfattat att en majoritet av eleverna lyssnar på undervisande lärare och deltar aktivt i skolarbetet.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Av 5 kap. 7§ 1 st. skollagen framgår att en lärare får visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om

1. eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och
2. eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren eller handledaren.

Av 5 kap. 9 § skollagen framgår att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Enligt 5 kap. 10 § skollagen ska rektorn, med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 §, se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Av 5 kap 11 § första meningen skollagen framgår att, efter en utredning enligt 9 § första stycket, får rektorn besluta att tilldela eleven en skriftlig varning.

Av 5 kap 14 § 1 st. skollagen framgår att rektorn får besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven agerar på ett sådant sätt att andra elevers eller personals säkerhet bedöms vara hotad.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen fick i oktober 2022 in en uppgift, från en anhörig till en elev som går det industritekniska programmet på Hahrska gymnasiet, som bland annat handlade om att många lektioner på skolan ställdes in, att vissa klasser hade en eller ingen lektion alls på dagarna, att salar dubbelbokades och att elever under en period inte hade något schema.

Elever, lärare och rektor uppger i intervjuer att det ställdes in många lektioner under hösten 2022 men att det inte alls ställts in många lektioner under vårterminen 2023. Enligt de intervjuade ställdes många lektioner in under höstterminen 2022 främst på grund av lärarbrist. En lärare beskriver att det, avseende programmet som hen undervisar i, var struligt mellan augusti 2022 och höstlovet 2022 med dubbelbokningar av salar, att det stod fel beträffande undervisningsklasser och att det blev många inställda lektioner men att undervisningen numera "går som tåget". Andra lärare bekräftar att det hände att salar dubbelbokades under höstterminen, att det stod fel i scheman men att skolan lägger scheman på ett annorlunda sätt nu vilket lett till att salar inte längre dubbelbokas. Rektor har beskrivit att de som satte schemat för höstterminen 2022 inte hade tillräcklig kunskap för att göra det vilket ledde till att det blev fel i

scheman men att man därefter har börjat involvera alla medarbetare i schemalagningen.

Elever uppger att alla lektioner i kursen praktisk ellära ställdes in under höstterminen 2022. Lärare beskriver att man under vårterminen 2023 arbetat aktivt för att säkerställa elevernas garanterade undervisningstid. Skolan har bland annat anställt en extra personal som ska fungera som vikarie på byggprogrammet. Lärare beskriver också att skolan under vårterminen har kompenserat eleverna för de inställda lektionerna i kursen praktisk ellära genom att sätta in extra undervisningstid i det ämnet. Rektor beskriver att man även arbetar med att sätta in kompenserande undervisning i andra ämnen där lektioner tidigare ställts in, främst på industriprogrammet. Huvudmannen uppger att det numera är full lärarbemanning på industriprogrammet.

Rättslig reglering

Av 16 kap. 18§ skollagen i dess lydelse innan den 1 januari 2023, som tillämpas för utbildning som påbörjats före höstterminen 2023, följer att elever som läser på ett nationellt yrkesprogram har rätt till minst 2 430 undervisningstimmar.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av beslutsfattaren Tonny Johansson.

Utredaren Emma Bäckman har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Fredrik Aronsson medverkat.